„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
за целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију (у злату)
на годину 32 дин., на пола године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

лист целокупне српске народне слободоумне странке.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од шаке врсте овакових ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 98. У Новом Саду у петак 29. јуна 1890. ГОДИНА XXV.

Позив на претплату.

Крајем овог месеца истиче претплата на „Заставу“ онима, који су се претплатили на другу четврт, те овим сада отварамо претплату на трећу четврт.

Ми указујемо на свој дојакошњи рад, и уздамо се, да ће нас тај рад најбоље препоручити. „Застава“ ће се, као што се по себи разуме, и надаље лепршати у слободоумном табору нашег народа, на бедему народносном, автономном и напредном. Напомињемо још само то, да смо се постарали, да „Застава“ и на даље буде извештавана не само о догађајима у нашој отачбини, него и из свију српских и словенских крајева, а учинићемо све могућно, да круг „Заставиних“ сарадника још проширимо.

Цена је „Застави“ обележена на челу листа.

Обраћамо се на своје начелне пријатеље, да нас својски помогну и у скупљању претплатника.

Овом приликом им и опет обраћамо пажњу на бројеве „Заставине“ од петка. Ти су бројеви удешени за најшире кругове, а нарочита претплата стаје на њих 3 фор. годишње.

У Новом Саду, 15. јуна 1890.

Уредништво „Заставе.“

ПОЛОЖАЈ У СРБИЈИ.

Нема дана, да се у страном новинарству не протурују свакојаке злонамерне вести, које би хтеле тако да прикажу Србију, као оно „проклету Инђију“ у песми народној. Ту вам се говори, како је Србија оболела просветно, материјално, економски и политички; начинише од ње тешког болесника, а беде радикалну владу, да је она свему томе крива.

Од куда потичу те вести, ко их шири и за што их шири, то није тајна. Не чудимо се чивутском новинарству, које те лажне вести протурује и само их кује, то му је увек био занат, нарочито пак од кад су радикали на влади. Не чудимо се ни опозицији у Србији, која у пакости и немоћи својој на најгаднији и најподлији начин пише о својој отаџбини, хотећи тиме да обрука радикалну владу, а овамо баш себе брука и одвраћа од себе ијоле поштена човека. Али то јој је што-но реч у крви. И ако се томе не чудимо, ипак је велика жалост, да у српске опозиције нема ни толико родољубља, нема ни толико љубави ка отаџбини, да као опозиција ради поштено бар онда, кад су у питању најпречи интереси њихове отаџбине. У осталом та вика и хајка српске опозиције на радикалну владу врло је појмљива и ако није ни мало патријотична. Није стало тим људма до добра свога народа и своје земље, већ једино до власти. Хтели би, да опет настане њихово царство, које је увек било проклетство по Србију. У тој тежњи окомише се и устремише се као гладни вуци на радикале, па да би им што већма наудили, необзирући се на државне интересе, изнашају Србију пред страни свет као прави пакао.

Такав начин борбе мора осудити сваки образован и поштен човек, а радикална влада, која ужива велико поверење српскога народа, увек је знала и знаће достојанствено да одбије и сузбије таке гадне насртаје, радећи једино о добру повереног јој народа.

Није нужно да рећамо све догађаје, који се збише у Србији, од кад су радикали на влади, нити сва дела радикалне владе, која најбоље показују, како су јадне и жалосне измишљотине, које протурује српска опозиција и с њом удружена чивутска штампа. Сетимо се само двају значајних дела: одузимања монопола соли, и српских железница у државне руке. Познато је, како се српска опозиција и том приликом гадно понашала према радикалној влади и хтела је да омаловажи и оно, што је у очима сваког поштеног и образованог човека поштено, корисно и спасоносно по Србију. Овдашње је чивутско новинарство нарочито приликом узимања монопола соли у државне руке, на најбезобразнији начин напало радикалну владу и по њеном схватању у повреди интереса бечке лендербанке на силу је божју тражило повреду интереса наше монархије. Тој ларми коју је то новинарство дигло било тада на радикалну владу и Србију — слична је ова која се сада дигла, од када је изашла код нас забрана, да се не смеду извозити свињи из Србије у нашу државу, и од кад се прохтело српском грађанину Милану Обреновићу, да се опет мало проигра и „рекне коју.“

Бивши краљ Милан, који се сваком приликом размеће како му срце бије за српским народом, показао је и последњом приликом на банкету професора велике школе, да у њему нема ни мрве родољубља, ни онолико увиђавности, колико се може претпоставити и код најпростијег оца, који треба да се стара, ако и о другом чему не, а оно бар о добру свога сина. Што он као отац младог краља мисли да ради у интересу своје династије (да он ради на корист државним интересима — то се код њега не може претпоставити) може свашта пре учинити, него чувати и снажити те интересе. Од бившег би краља Милана врло мудро било, да се не пача у те интересе и да при чаши вина не гувђа на радикалну владу, јер она ће много мудрије и боље очувати интересе владалачког дома и повереног јој народа, па не би било саветно, да својим пакосним наздравицама руши онај споразум, који радикална влада у том послу одржава.

Радикална је влада својим досадашњим радом показала, да уме да чува и унутрашње и спољашње интересе поверене јој земље. На луде и пакосне насртаје одговорила је — озбиљним радом. Они, који развалише вилице вичући, да радикали нису способни да управљају земљом, морају им у себи ту способност признати, ма да у јавности противно тврде. И у последњим догађајима види се, како радикална влада мудро и обазриво приступа к решавању појединих заплета и појава у политичком животу. Кад је код нас изашла министарска наредба против увоза свиња из Србије у нашу државу, чему се за узрок наводила болест, која се токорсе појавила међу свињама у Србији, радикална је влада предложила, да се састави ветеринарска комисија, која ће испитати, у колико је основана та наредба. Радикална влада не ће да тера тук на лук, и да ствара ђумручки рат, него бира згодан пут и начин да се то питање реши, чиме показује, да је врло стрпљива и да не жели никаква заплета с нашом монархијом, што јој чивутска штампа непрестано подмеће. И у једном новијем унутрашњем догађају показала је радикална влада, да је мирољубива и да не жели да замеће кавге ни онда, кад је на то најбезобзирније изазивају. Мислимо ту последње „јуначко“ дело бившег краља Милана, који се на поменутом банкету онако простачки разметао над радикалном владом.

Радикална влада, и ако је имала са свим оправдана узрока да устане одлучно против бившег краља Милана, ипак се стрпела, и засада задовољила тиме, да се бивши краљ Милан, на основу решења касацијоног суда прогласи указом за неприкосновеног. Тиме је одузета могућност бившем краљу Милану, да се јавно на своју руку размеће и чини неприлике влади и држави. Буде ли бивши краљ Милан и на даље сплеткарио, онда ће принудити радикалну владу да с њиме строже поступа, о чему је свак уверен, који зна да радикална влада никад не ће допустити да се државни интереси крње икоме за љубав.

Сва повика на Србију и радикалну владу своди се на ово: она пака несавесних људи, који су годинама дрмали Србијом и упропашћивали је, рада би да се дочепа власти и продужи свој убилачки посао. Не иде им у рачун данашње редовно и правилно стање у Србији, па би по што по то све наопако да окрену, не би ли за њих било ћара и шићара.

Према црној слици, коју је српска опозиција и чивутска штампа о Србији насликала и растурила — виде људи, незаслепљени од партајске страсти и лична рачуна, са свим другу, светлу слику, у којој се огледа правилан развитак, поштен, родољубив рад, озбиљна брига о народном и државном добру. Ту слику не ће замрљати блато, којим се противници, удружени с бившим краљем Миланом, на њу бацају.

Покушаји напредњака да се повампире, остаће јалови, а либерали ће и даље ударати главом о зид и путом о лотру, као и до сада. Свакако ће се чути у тој дреци још који пут и глас „српског грађанина“, али тада ће бити дужност радикалне странке, да га озбиљно ућутка.

Избори за редовну скупштину, која није баш далеко, показаће и опет да народ у Србији има поверења једино у радикалима, и да сва дрека и кукњава, која се на њих дигла не ће умалити тога поверења. Мора се признати, да је тежак положај радикалне владе, јер има да се бори са стотинама невгода, али да је све то не ће помести у њеном родољубивом раду, за то јемчи прошлост радикалне владе.

А на дерњаву српске опозиције и чивутске штампе може радикална влада рећи с нама: иш не праши!

Ц—а.

Овогодишња жетва.

Још јесенас, кад је ратар орао и сејао пшеницу и јечам зимац, упр'о је озбиљан

ЛИСТАК.

МАЛЕ ПРИПОВЕТКЕ ЗА ВЕЛИКУ ДЕЦУ.

Почетак.

У једном богословском друштву заметне се питање: „Шта је бог радио, пре но што је свет створио?“

Ту се о овом и оном саветовало и препирало. Ту је било најчуднијих тврђења, а уједно је сваки хтео да удеси што оштроумније своје извајњење, а при том избегаваше једноставност.

„Је ли он у опће морао што год радити?“ питаше један изненада и сумњиво.

„За цело!“ одговори му сусед, јер божанство ништа не мрзи тако, као лењост; за то ју је и учинио мајком седам смртних греха. Но окле ти долазиш до те сумње?

„Јер ме не може да задовољи ни једно од ваших извајњења.“

„Можда ће те задовољити моје,“ рече један старац, који је дотле размишљајући седео и није се мешао у препирку.

„Ја мислим, да је Господ употребио дуго време вечности, пре но што је свет створио, да размисли, како да почне своје шестодневно дело.“

Успех.

Бејаше лепо пролетње јутро. Успех иђаше својим путем, и ко би га угледао, поздрављаше га пријатељски.

Кад он мало после натраг погледа, опази тамну тачку, која се приближаваше. Он није даље пазио на то, но корачаше брзо напред.

После буде ипак радознао и погледа опет назад.

„Тешто! патуљак трчи за мном!“ повиче, смејући се и иђаше даље.

У то дође подне; онај је њега стигао. Чудећи се, опази он, да то није патуљак, за којега је он њега држао, но човек, који је био од њега за главу виши.

„Ми ћемо заједно!“ рече дошљак. То није било мило успеху, јер је онај имао врло одвратан изглед. Но он је то подносио ћутке, да онај не мисли да га се боји.

Тако они иђаху даље и ко би их видео, поздрављаше их врло хладно или никако.

Сунце се спушташе све ниже, а сена пратиочева расла је као и успехова.

На једном опази овај нешто чудновато; тиме изневери своју одлуку: да се не обазире на невваног пратиоца. Он му рече:

„Чудновата је та твоја сенка, сапутниче! Она се креће за себе, узиме на себе особите облике, чини ми се женске, у кратко — ради, као да би била самостално биће.“

„То она и јесте. Почекај за који часак и тада ће се она са свим од мене одвојити и прећи на твоју страну.“

И тако се зби.

Сунце се ниже спуштало, сенке биваху веће.

Тада се изненада оваплоти сенка непријатнога пратиоца и приступи успеху са десна у грдном женском облику с обичним цртама.

Престрављено уступи успех назад; у страху повиче он:

„За име божје! Каква сте ви створења?“

А његов пратилац одговори подругљиво се смешећи:

„Мени је име — завист, а ова моја оваплоћена сенка зове се — клевета.

Говори сам.

. . . . И он говораше сам себи:

„Дакле он је пропао. Чудновато! Ко би то мислио? До душе мени је већ пре изгледао његов трошак врло сумњив; знао сам ја, да се то неће добро свршити. Штета тога човека, бејаше душеван и приправан у свако доба, да притече у помоћ и делом и саветом, где би га само ко замолио за помоћ. — Наравски с новцем других људи лако је бити душеван. Беше то лакоумност, неоправдана лакоумност! Кад се узме темељито, и не заслужује боље. — Управо, он је био охол, поносит човек и што год је радио, то је радио себи за љубав, а не другом. Шта ће сад да почне? Да сам на његову месту, ја бих се убио. Но за то неће имати по свој прилици одважности. Само ми је невгодно, што не знам право, како да се владам према њему. Случај тако хоће, да се морамо скоро сваки дан сусрести и тада ипак не могу проћи мимо њега тек онако. Он ми је шта више по кад и кад указивао доброчинства — доброчинства! — кад се тачно промотри — но рађе ћу да ћутим о том! — Најбоље ће бити, да га избегавам, у колико је могућно. И при том сам ја само њему пријатан. За цело! Он ће ми без сумње бити захвалан, ако га својом присутношћу не подсетим на боља времена . . . .“

Врли Асим.

Водили су једног лопова на вешала. Врли Асим гледаше то забринуто и рече погледавши на небо:

„Захваљујем ти, добри Боже, да не даде, да се покварим као овај.“

Неки пијаница иђаше улицама посрћући, док на послетку не паде у брљу и не лежаше тамо на подсмех људима.

Врли Асим гледаше то забринуто и рече погледавши на небо:

„Захваљујем ти, добри Боже; те не даде, да будем на подсмех као овај.“

Неко си узе живот, скочивши у реку. Бејаше то коцкар, који је проиграо све своје добро и много још, што му је било поверено. Кад су га извукли из воде, беше већ мртав.

Врли Асим гледаше то забринуто и рече погледавши на небо:

„Захваљујем ти —“

„Стани пријашко!“ прекиде га један глас и нека рука дотаче му се плећа.

Он је гледао око себе зачуђено.

Беше то велика, јака женска, лепа, заносна лица, у којем бејаше ипак јака израза простоте.

„Ко си ти? Шта хоћеш ти?“ питаше Асим.

„Ти ме не знаш, то ја знам. И то је твоја срећа; јер да сам икада дошла теби, поплашила би зацело врлину из твоје куће и ти не би могао као сад захваљивати небу смерно и охоло. Захвали с тога мени, што сам мимоилазила твој праг.“

„Ко си ти?“ питаше Асим поново.

„Кад ме случај доведе име ми је — прилика, када воља са мном управља, зовем се — искушење.

Мир.

Једном хтедоше људи да упознају мир у лицу, који су тако често хвалили, чијим су се благодатима радовали. И тако отидоше, да га потраже. Дуго и дуго путоваху они далеко. На

поглед у земљу, која ће њему и свима онима, што не ору и не сеју, донети годишњи ужитак. Почео је свој редован рад у тој нади, да га година неће оманути, и да ће му труд лепим плодом уродити. Све и сва, што има добити преко године, добиће из оне васејане земље, а то је тек толико, да подмири своје најважније потребе.

Како која година, све већма излази нашем ратару црно пред очи, јер трудио се он колико му драго, кад иоле година не прихвати, заплеће се све горе у вигове, у које га увлаче прилике и неприлике данашњег живота и државне политике од више година. Ексекутори и порезници постали су му редовни гости. Њиховим посетама толико је навикао, да је огуглао и пружио врат, да раде с њим шта хоће, јер му није на ино... А дочекаће он том јадном послу крај.

Данашње газдовање наших државника у опћем имању и у имању појединаца тако је стрмоглаво, да се приближујемо оном извесном часу, кад ће се јасно и отворено показати, како нам је јадно и трајало економно стање. А то ће осетити сви без разлике. И та извесна пропаст економна, у коју брзим корацима срљамо, и која нам из дана у дан све то већма грози, још никако да тргне из мртвог сна оне величине, што ведре о облаче на економном небу угарских држављана.

Како се почело и како се ради, онако ћемо и проћи Ни од куд нема наде, да ће се наше економно стање као што треба поправити и унапређивати. О том нема ко да води бригу. Поглавита пажња обраћа се данас вртоглавој политици помађаривања немађарских народности, цивилизаторском послу у поседнутим покрајинама, Босни и Херцеговини и свему оном, што нас стаје силна новца, а никаква добра не видимо отуд.

Прошле године биле су лоше или средње у земаљским плодовима. Ова година је надвисила у неколико прошле године. Жетва је у велико отпочела и како први знаци казују, година ће бити добра за ратара. Пшеница је лепа и доста је родило. А кад пшеница прихвати, знак је, да је добро. Но о каквом добру може данас ратар говорити, па да му је родило и двапут толико, колико јесте? Једна ласта не чини пролећа, па тако ни једна добра година не поправи све оне рђаве године. Овогодишња летина не поправи све оно, што се годинама кварило и упропашћивало. И врло сумњамо, да би и више добрих година могле поправити и повратити бар оно доба, што је било пре десет година.

Народ сноси силне терете. И црно испод нокта носе му за разне порезе. Поред тога је задужен и презадужен. Ово, што му је родило, продаће, да покрпи и подмири, где шта треба. Па каква му добра можемо видети од ове доста родне године?

Уверен је, да се из ове економне невоље не може шале искобељати и за то мора да мисли о свачему, само не о добру. Уверен је, да то стање не може дуго овако трајати, и кадар је све желети, само да престане ова економна трзавица. Шта више, јавно исповеда, да се из ових економних неприлика не може извући обичним приликама, редовним путем, него мора наступити нередовно стање, мора наступити рат, и то крвави рат. Заиста је жалосно, врло жалосно, кад се до тог уверења морало доћи, да се људски живот мора метати на коцку; да драгоцена крв народна мора потећи, па тек онда да се може зауставити нагло пропадање и да се може окренути на боље. Жалосно је, али ко је ту крив, да је овладало овако мишљење; да се даље овако не може? Криви су они, што су створили овако худо стање; криви су сви остали, а најмање је крив ратар, што оре и сеје. Ту мисао није он исисао из прстију. То уверење није стекао из небуха, него му се то силом прилика натурило. Годинама гоњен и дотеран до зида изрекао је ту жалосну исповест, да му у данашњем пропадању само рат може бити брат.

На послетку нека каже, ко шта хоће, и нека рачуна како ко хоће, увидеће, да је ова жалосна исповест основана на рачуну, кад узме у достојан обвир све, што је код нас, и све, што се око нас догађа.

Овогодишња жетва и њени плодови могу нас храбрити да трајемо и истрајемо у борби за живот, а да не очајавамо и не малакшемо, али нас никако не може зарадовати, е ће нас извући из економног глиба, у који смо тако дубоко упали.

У С. С—н.

Политички преглед.

Угарска творница оружја. У једном од последњих бројева јавили смо, да је министар домобранства прекинуо уговор, склопљен са уг. творницом оружја, ради лиферовања нових пушака за уг. домобранство. Творница је имала наиме, да до 1. јануара о. г. преда 1000 ком. тих нових пушака, но како није то могла ни до 1. јула о. г. учинити, докле јој је термин продужен, него је лиферовала само 20 ком. и то по све хрђавих пушака, то је министар морао уговор прекинути и тај посао поверити аустријској творници у Штајру. Ова се наиме обвезала, да ће до краја фебруара 1891. зготовити 80.000 пушака и исте министру предати. У тој цели се живо ради у аустријској творници, дижу се нове зграде и набављају нове машине, у што је уложено до 300.000 фор. — Кад је то све тако, како изгледа онда са нашом толико хваљеном индустријом, за коју се говорило, да може успешно конкурисати аустријској?

Србија. Забрана уг. министра пољопривреде у погледу увоза свиња из Србије била је, као што је нашим читаоцима познато, предметом жиле дебате у збору београдских трговаца и индустријалаца. Тај збор изаслао је један одбор, коме је задатак, да у интересу српске трговине и индустрије заузме положај према горњој наредби уг. министра и брани српске интересе. Тај одбор донео је у својој последњој седници **резолуцију**, следеће садржине: да се српска влада позове, да у постојећој размирици са Аустро-Угарском **енергично заступа** и **брани** српске интересе, да захтева од суседне монархије строго испуњавање склопљеног и у крепости стојећег трговачког уговора, а осим тога, да предузме нужне мере, како би се осигурала економска независност Србије према Аустро-Угарској. Одбор је даље из своје средине изаслао један пододбор, у цели да бодро пази на даљи развој ове економске размирице, и да у случају нужде сазове збор свију трговаца и занатлија из целе Србије. Као што даље дознајемо, склопио је српски министар трговине уговор са једним енглеским друштвом у погледу **сече марве у великом у Нишу.** Друштво ће имати да подигне клаонице и магазине за 300.000 комада марве, и обвезало се, да ће годишње бар 100.000 комада сасећи. Уједно преговара исти министар са два немачка друштва, у погледу успостављања **директне поморске везе** између Солуна и Хамбурга, ради превоза српске робе.

ДОПИСИ.

Ср. Карловци, 28. јуна. (**Моралне пропалице**) Вашој читалачкој публици познато је из пређашњих дописа, да је наш морални голић, начелник Јован Милић, начинио преварну изборну листу, како би на тај начин себи избор осигурао. Познато је вашој публици и то, да је, које услед тога, а које због других ранијих његових чуда, већина градских заступника захвалила на том почасном звању. Јавио сам вам и то, да је изасланик сремске жупаније г. тајник Св. Косановић услед тога амо изаслат, да ствар извиди и земаљској влади реферише. Као што вам је познато он је ту, на **лажи и превари** основану изборну листину, коју је главом сам начелник Милић правио и то без сваког суделовања вел. бележника и порезног месног већа, уништио и дао начинити нову листину. Довде вам је у главном све познато, али сад тек настаје права морална пропалост. Тај исти Ј. Милић, тај намет-дахија, издаје и потписује нови изборни оглас у коме одмах у почетку од речи до речи ево и ово стоји: „Опћинству града Карловаца овим се до опћег знања ставља, да је **изборна листина**, која је овостраним огласом од 25. маја о. г. бр. 2366. на јавни тронедељни углед изложена била, **због пронађених и доказаних неправилности и недостатака ван крепости стављена**, те је ово поглаварство изнова зготовило „изборну листину за обадва изборништва“.... и т. д.

Дакле сам начелник јавно признаје, да је фалсифицирао листину и хтео мистифирати владу и та политичка губа још има образа да седи на тој столици?! Овај нас поступак његов и сувише подсећа на оног „гускокрадца“ који је поред обилатног добошаревог „друм, друм“ на сваком ћошку гладно викао: „Тако свакој гуски било, која се украде!“ И таки је човек био негда васпитач гимназијске младежи, и таког човека имају образа да потпомажу многи садањи „дјетонаставници!“ Како се избор у опште сада обавити има, то је за нас право шпанско село, изборних председника изборним телима нема, градског већа нема, новог „рекламационог одбора“ нема, а стари нема вредности, а баш да га и има крњ је, јер има место три само два још члана, па ипак нас наш „честити начелник“ поред свега тога на изборе позива. Difficile est satiram non scribere! (тешко је ту не писати сатиру.) Знали смо и до сад, да је поред своје правничке четвртогодишње спреме г. начелник сретно 17 година суплентовао на гимназији; знали смо и до сад, да мозак његов показује растројеност, када вазда о свом високом „положају“ говори, када се хвали, да је заменик самога бана и пријатељ барона Николића; али овај најновији поступак његов ако није излив кроничне алкоholичне раздраганости, онда врашки личи на Moral insanity (моралну пропаст). Давно се већ јавно по вароши прича, да се тај силник пред једним грађанином раздерао: а знате ли ви ко сам ја? Ја сам заменик бана од Хрватске! Ја по мом положају могу и на Варадин пуцати! Прича се јавно и то, да се тај вајни „отац вароши“ пре годину две дана и за емигранта Николу Пашића јако интересовао и распитивао. Сва је варош тога убеђења (а то му је и негдашњи кр. сремски судац Самфир и јавно у лице рекао) да се он само денунцијацијом одржава и влади додворава. По причању његовом и његових пријатеља „све што је поштено то је уз њега, а све што је против њега то је непоштено“. Горе оцрњеног места у царевини нема! Средиште харамија лопова и **революционара**, који главну реч у Новоме Саду и **Београду** воде, ето то су вам Карловци у слици оној, коју он извесним круговима шаље. Разуме се, да се поред тако изврсног дара, поред неоспорног талента за истражног судију и поред те „енергије“ с којом он располаже **такав** изврстан таленат мора по што по то одржавати „**јер само је он једини кадар ово грађанство у корди држати**“ као што се и говорник његове депутације, директор Стев. Лазић, изволео галантно изразити. Но од кад су Карловци гњездо аључко? Јесмо ли ми лопови и арамије, wechselfälscheri и јатаци да се таки појмови о нама шире, таке галантности о нама трубе? Полицајски и инквизиторски дар нико му не спори и Никола Христић знао би вредност његову достојно оценити и на **праву** пошту га метнути, али чиме је доказао и дар за начелника? На то очекујемо одговора од његових пријатеља и — поштовача.

Изгледаће вам можда и одвише жестоко овако разлагање, али будите уверени, да је ова оштрина веома слабачак одсјај оног узбуђења и оне грдне раздражености, коју је он код грдне већине овога грађанства својом тиранијом изазвао. Бугарски Кобург стрељао је само Паницу, овај наш „Кобург“ (тако га и зову) стрељао би све своје противнике и жене и децу — тако је милосрдан!

Постараћу се да вам набавим и скорим ћу вам послати и разне претставке које су у своје време али безуспешно против њега земаљској влади послате и из њих ћете се уверити, каквог црног Арапина ми на својој грбачи трпети, каквог силеџију ранити морамо. До сад се народ још нешто уздао у владу и надао се, да ће бар сада помоћи бити, када се и министар Станковић Дане и изасланик жупаније Косановић својим очима о правом стању ствари уверити могао. Изјалови ли се и ова нада онда је грађанство одлучно за то да представком Његовом Величанству помоћи затражи и изашље повећа депутација, која ће пред престолом прејасне круне своје жалбе изнети и помоћи тражити. Да ли ће се и овом крајњем сретству прибећи морати? Желити би било да увиђавност и справедљивост меродавних кругова у дванајстом часу овај немио корак — излишним учини.

П.

Стапар. (**Прилике наше црквено-школске општине.**) Ове године на јесен навршило би се пуно три године како немамо црквене општине, немамо оног тела, које је позвано, да општинске црквено-школске прилике уређује, удешава у кругу црквене сам автономије, а према одређењима највишег краљевског рескрипта. То је стање врло несносно било свакоме овде, ко је год имао осећаја и разбирао о црквеним стварима. Јер сваки се тај питао: за што да нема реда и оног поретка у животу наше цркве и школе као што одређује краљевски рескрипт! Зар је тај највиши рескрипт само пород случаја, а не пород толиког труда и борбе за што сигурнији останак српске цркве и вероисповедне наше школе. Но пород пакла, проклето семе неслоге, пакости и злобе, хоће и тај последњи бедем, да нам уништи. Ево Ста-

---

послетку дођу до једне куће, пред којом сеђаше грдан горостас. Он беше наоружан кацигом, мачем, пушком, у кратко све, што је потребно за рат, могао си опазити на њему или око њега. Седиште му је било од стотине топова, а за подножје имао је велику лађу оклопњачу. Људи су се гурали плашљиво и хтедоше да брзо прођу. Но он им заповеди да стану.

„Куда ћете ви?“

Ни један се не усуди да одговори. То расрди горостаса и он понови своје питање много жешћим гласом.

„Па нека!“ говорио је један полугласно, „то је на око до душе рат, и томе се неће допасти наш поход. Али шта то чини! Ако ћутимо, можемо горе проћи, него ако говоримо“ и дрско ступи он напред и рече:

„Ми смо пошли да потражимо мир, која смо жељни, да са свим из близа посматрамо.“

Горостас смејаше се ласкаво.

„То је врло пријатељски од вас. Посмотрите ме само тачно!“

Људи га гледаху упрепашћени.

„Ми хоћемо мир —“, рече тад један бојажљиво.

„Са свим право, ја сам тај! Обично се зовем **рат**, али ако се, као што сад, подоста одмарам, зовем се **мир**!“

Жеља.

Јусуф бен Ибрахим, трговац са саговима у велику базару у Испахану, беше здрав и богат, па опет незадовољан.

Једне вечери, кад је свршио своје молитве, рече он, као што је то бивало често, уздишући, сам себи: „Ej, ко види испуњене жеље својега срца!“

„Па које би то биле твоје?“ зачу он изненада да неко пита.

Он погледа горе и опази слику часнога старца.

„Да си здраво у име божје и пророково. Ко си ти?“

„Ја сам посланик испуњења. Виђен или не виђен долазим ја сваком сину женину и дајем многом задовољење његових жеља. — Шта је твоја жеља?“

„Е, ја бих имао много жеља“, рече Јусуф тужним гласом. Кад би их хтео да напишем не бих био тиме готов до дана.“

„Мудар човек има само једну жељу“, опази старац. „Ко гаји више него једну жељу, тај има барем две луде. Зажели само и ја ћу ти то испунити“.

Јусуф премишљаше. Једна жеља потискивала је другу, тако да није могао доћи ни до каквог закључка.

„Ти имаш толико жеља, да не можеш ни желети,“ рече, смејући се, посланик вишњега. „И само једно недостаје ти твојој потпуној срећи.“

„Што?“ запита онај брзо.

„То ти не смем казати. Врата среће морам сваки сам отворити“.

„Смем ли ја све желети?“ питаше Јусуф после кратког премишљања.

„Све што приличи сину земљином“.

„То желим — не —. То желим, што ми још недостаје, да будем срећан.“

„Ти си хтео да изречеш што худо, а изрекао си несвесно мудро. Иди мирно кући, пре но што петао три пута закукуриче испуниће се твоја жеља“.

На то ишчезе прилика.

Јусуф оде кући.

Није могао да заспи. Мисао на оно, што ће доћи, узнемиривала га је. Тек касно, кад поноћ беше већ одавно превалила, почну му се склапати капци и можда би био и заспао, да га не нападне изненада зло. Задњи горњи зуб на левој страни поче да га боли све већма и жешће. Немирно превртао се он по постељи. Час чинио му се као вечност.

Осећао је како му је лице натекло.

Као да је зао дух у њега ушао, скочи и јурне кроз собу. Он се није више опомињао своје жеље, зубобоља, зубобоља била му је све.

Док је он тако горе доле јурио уз велики бол, учини му се, као да чује из оближње собе шушањ; но он није ипак пазио на то.

После — простор му беше преузак — разгрну он тешке завесе и ступи унутра.

Сад заборави зубобољу.

Посегавши дивље рукама за косе, појури он ормару, од ког су врата стајала отворена.

„Лопови! Разбојници!“ повиче он и гледаше у очајању около, док му се поглед не заустави на рупи у зиду, која је скоро пробијена.

Да то и беше тако.

Неки лопов провалио је унутра и украо све благо Јусуфово.

Сад му опет дође изненада на ум његова жеља и привиђење. Тужно повиче он:

„О ти зли, злобни душе! Ти посланиче Гехенин! Ти ми зададе бол, ти допусти, да ме покраду. Бејах богат и здрав, а сад сам болестан и сиромашан. Ох, како сам био још јуче срећан!“

„Твоја се жеља испунила мој синко,“ зачу он опет глас старчев који изненада стаде пред-а-њ.

„То је срећа, која ми још недостајаше!“ повиче Јусуф јетко.

„Да то и јест, мој синко. Ти си био здрав. Ни једно зло није дошло на твоје тело. Ти си био богат, ниси имао бриге за оно, што ти је потребно! Теби је још недостајало — спознање твоје среће. И то се сада збило.

„Види!“ рече старац после кратке почивке, док је Јусуф замишљено пред-а-се гледао, „ја ћу превући своју десницу преко твојега лица, па ће сви болови ишчезнути“.

Тако и би.

„Али мој новац, моје добро! јадиковао је трговац.

„Иди у двориште. Лопов, који је у тами побегао, пао је у бунар, где је сада без помоћи са свим твојим благом. Узми га, а лопова предај кадији, да му суди!“

То рекавши ишчезну привиђење, а петао закукурика трећи пут.

Басна.

На подножју једнога брега, који је имао у себи мноштво жељезних руда, почињаше шума, која се далеко пружаше и показиваше много дебелога и гранатога дрвећа.

пар, ово велико српско место, које се још одржало као таково, жалостан је пример у потврду горњег. Па још не би тај пример ни био тако жалостан, да се плода тог проклетог семена дотиче само рука из места овог, али тај плод бере и рука наше ваше власти, која је позвана, да искорењује то се ме, да чисти живот наш црквено-школски. Но место тога, видимо да наши автономни органи повлађују људима од раздора и немира, дозвољавају им оружје, којим нападају и уништавају српске цркве и вероисповедне школе, да се приповеда, да је некад и у Стапару било српског света, који је имао такођер светиње своје. Но кад овако оптужујемо нашу вишу власт, не велимо, да то она ради свесно и разумно у цели, да нас потамани. Не, то ни замислити не можемо, али за то срдба на њу није мања. Зар може административни одбор епархије бачке да не подвргне никаквој контроли рад једног проте, односно да се даде од њега завести, и то, проте као што је сомборски Љубомир Купусаревић? Па још у каквој ствари, не ништавној ни маленој, него од битног, од најогромнијег значаја, као што је избор, односно постављање једне целе општине од 90 лица; а тај се случај ево сад догодио у Стапару.

Ради јасније слике морамо ствар мало подробније разложити:

Од 1868. г., откад је ступио у живот највише краљ. рескрипт, који одређује установу црквено-школске општине, и уједно да се сваке две године једна трећина, а за 6 година сва подвргне избору народа, није никакве промене бивало у нашој црквено-школској општини; никад није извођана та наредба. А знамо да један грех повлачи за собом други, за то и видимо да је неизвршење те наредбе повукло за собом и неизвршење наредбе, да црквени одбор пази на црквену имовину, да сваке године прегледи и пречисти рачуне црквеног новца. То никад није рађено од 1868. г. до 1886. г. односно док није постао председником бивши сад Стеван Јосић. Отуд и видимо, да је нестало црквеног новца до скоро три хиљаде форинти, а рачуна, како и откуд, нема. Дневника нестало, па се не може ни знати, а и док је био, причају њих више из места од угледа људи, кидани су из њега листови, те тако није се врло ни чудио исти Стеван Јосић, кад је почео ред да уводи, да црквени новац, што је на зајму, није осигуран да су облигације због неправилности своје, а и што се није имало откуд утерати, одбијане од суда; а што се тиче парохијала и осталог дуга, људи су доносили признанице да су платили, а у новом журналу уведени су као дужници. То и подобно томе се дешавало, док није Стеван Јосић постао председником црквено-школске општине.

После његовог ступања пак на председничку столицу, видимо, где се све креће напред и на боље, да је почео живот месне цркве и школе, дотадање се чаме отресати, обнављати се, бујним током тећи, а у правилноме кориту, у кориту бистре воде црквено-школске автономије. И видимо где та вода запљускује све гране месног црквено-школског живота, и брод тога живота пође уз усклик мес. огромног света лепшој својој будућности.

Али гле! на обзорју те лепе будућности указа се црна пега, која све већа и већа биваше, док напослетку не постаде великом мрком облачином, што кад се надви над Стапаром, пљусну из себе место топле кише, гомилу леда, што опустоши све, и обуче у црно сав црквено-школски живот места овог.

Та је слика сасвим згодна за стање, у каквом се налази место ово, погледом на своју цркву и школу. Бивши председник Стеван Јосић дакле кад је почео да заводи ред, била му је прва брига наравно, да црквено-школску општину, која није никад ни у којој форми од 1868. г. обнављана, избору подвргне, што је и администр. одбор епархије бачке одобрио. Но пазио је да богме, да тај избор верно одређеном начину кр. рескрипта одговара и према томе је поступио. Али људи од нереда заузеше противнички положај у највећој мери, што се даде протумачити, да је на челу те странке стојао један вођа, политички званичник, а други трговац; те с једне стране распаљени ватром највеће злобе и пакости према људима реда и мира, а с друге опет осмељени пуким незнањем и неразбирањем у нашим црквеним стварима не познаваше никакве границе у постизавању својих себичних цели.

Отуд и видимо на дан избора, где кишбирови, сережани и други недахнимиће лете по селу, гоне људе на изборно место, које претњом, које заплашавањем, које пак другим средствима. Но кад виде после отварања изборне седнице, да неће ићи тако лако, као што они хоће, дигоше ларму, хуку и буку, тако да је председник принуђен био разрешити изборну седницу, и за други је дан заказати. Но ни онда ни најмање к себи не дођоше, него као помамни рекоше председнику на његово тумачење изборног начина: да њих ништа не веже, не тиче их се рескрипт, могу писати листе гласанице где хоће, у бирту, код куће и т. д. Кад им је председник дао листе, рекао им је: ако не пишу ту у школској дворани, где довољно места има под контролом црквеног одбора, листе гласанице им неће значити ништа. Али све бадава. Учинише као што рекоше, њима изабрани повереници не значише ништа, већ један од другог преписаху тачно 90 имена скупштинара. Председник им листе гласанице стави засебно, а опет засебно оне друге. И будући да је касно било за преглед, стави за то рок од 7 дана по избору. Кад је осванув тај дан и отворила се седница, председник изјави својој пређашњој изјави сходно: да ће се само законите листе гласанице прегледати, а ако је коме неправо, протест ће му се у записник увести. Јесте, али на то баш овај сад изабрани председник Младен Катанић за највећим узбуђењем рече: „пробај само те прегледати, па ћеш видити шта ће бити.“ А онај други вођа, жалосни трговац прихвати: „биће листи и на сокаку.“ Први пак вођа м. бележник, у свему им секундираше. Тако председник би принуђен разрешити седницу и не сумњајући се у правичност административног одбора, пошаље и све и оне листе гласанице истом одбору на углед за решење. Законитих листи је било три више него незаконитих; но гле чуда после 2 и по године у ком времену беше истрага, повереник г. проти сомборском Купусаревићу, којом се истрагом свака тачка извештаја председникова административном одбору потврди, а њихову лажну тужбу обнажи, реши административни одбор ипак на основу реферата г. проте у прилог тим људима од нереда и раздора, и дође г. прота и постави чисто њихову општину.

То је у кратким потезима ток избора. Може когод запитати: откуд они, кад су таки, добише толико гласова, само три мање него ови? Одговор је, што је овде рештанција парохијала огромна, а по рескрипту ко дугује за прошлу годину, не може бити бирач; а друго што је овде махом прост свет, не схваћа важност таког чина, те не жури се, а нема да их кишбирови, сережани гоне, већ им шта више запрећују, да не смеду доћи на биралиште, ако не гласају уз натароша и оног злогласног трговца. А да су ови наши људи у огромној већини, довољно је ове чињенице навести: у политичној општини од 40 скупштинара нема више њихових до 8., а поглаварство с кнезом са свим је противно тим људима, с тога апатински надсолгабиров и чини чуда и сметње политичној општини, што не тера воду на његову воденицу. Даље, кад је био сад избор повереника за избор посланика на народно-црквени сабор, нису смеле воће, а још мање приштетње им ни да дођу на биралиште, зато од 30 изабраних повереника ни један није био њихове боје; као мишеви завукли се у јаме, а то отуд, што је ове године више људи платило парохијала, те више изборника било, а то не иде њима у прилог.

Па то све зна и г. прота сомборски, па ипак обремени своју душу и реферова ствар административном одбору неистинито, и успостави њихову општину. Може ко запитати, како је то прота урадио? Ево одговора: да о вођеној истрази и не говорим, која је те људе и њихову тужбу тако у лаж утерала, споменућу само ово: они су имали 112 листа гласаница, а наши 115, откуд онда њихови да добију 135, 133, 132, 131, и 130 гласова, кад од наши ни један на на једног од њих није гласао, осим можда једног бившег потпредседника. А од наших добили 92 и 90 гласова, кад су наши бар само на 5—10 најугледнијих једних и истих лица сви гласали. На то нек нам г. прота одговори.

А сад да питамо г. протопрезвитера, како он мисли о крал. рескрипту? Може ли се и најважнија радња у сваком правцу своме противно том рескрипту вршити и још после тај рад потврдити. Ако може, а извештај г. протопрезвитера гласи: да може, онда нашто тај рескрипт, и онда како изгледа г. протопрезвитер у свом положају? Али не бранимо, што г. протопрезвитер и може да буде прота сомборски и тако да врши дужности своје свештеничке и још протопрезвитерске, што бранимо, да епархијски административни одбор, односно автономни органи наши нису још познали г. проту, него се даду заводити од њега, те на пропаст цркве и школе наше уважавају му рад.

Рекли и спасли душу своју, а саборски ће одбор као виши форум имати нашу ствар да пресуди, а дотле радујте се ви отпуштени сережани, што сте постали црквеним општинарима стапарским.

Вести из места и са стране.

Недајте се варати! Министру финанција дошло је до знања, да неке варалице обмањују неук свет, те купују будзашто старе форинтаче од 1882. год. Да би се стало на пут овим варалицама, издао је министар наредбу, да се те форинтаче имају примати до 1892. јуна 30. у потпуној вредности у порезним звањима. С тога опомињемо наш свет, да се не даје заваравати, јер те форинтаче још имају своје вредности, само у промету не важе

Одликовање. Др. Змај Јован Јовановић одликован је од кр. српске владе орденом св. Саве другог степена са звездом. Ово заслужено одликовање обрадоваће сваког ваљаног Србина тим пре, што се у том огледа воља радикалне владе, да ордену св. Саве који је под напредњацима даван које коме, прибави ону част и онај углед, који је тај орден од вајкада требао да има с обзиром на светлу успомену, на првог просветитеља српског.

О убијству срп. конзула Маринковића пишу једнеештанске новине ово: Оног дана кад је Маринковић убијен, прошао је поред конзулата један пијан Циганин; с почетка га уклонише а после му дадоше новаца. Циган је и даље лармао пред конзулатом, на што га Маринковић даде по једном кавазу отпратити у затвор, а после и сам пође за њима. На путу пукне неко на Маринковића. Кад се кавез вратио, затекао је конзула још живог, но не могаше говорити. Турска власт сумњичи Цигана као убицу. Сумњиче још и два Арнаута да су у договору били с Циганином. — Међутим се говори, да је конзул у последње време добијао писма, у којима му се прети.

Убиство на Цетињу. Један од перјаника убио је из освете Бошка Мартиновића рођака црногорског кнеза и заповедника перјаничког. Мартиновић је као смртно рањен још имао толико снаге, да је двапут опалио револвер на свога убицу који је на месту остао мртав. Мартиновић је после неколико часова умр'о.

Прослава двадесетпетогодишњице београдске реалке. Управа београдске реалке издала је овакав проглас: „Београдска реалка држаће на Петров-дан 29. јуна т. г., прославу своје двадесетпетогодишњице, на коју позива све своје бивше наставнике и ученике, а и све пријатеље овога завода, којима напредак народне просвете на срцу лежи. На овој свечаности говориће директор о постанку и развијању реалке за минулих 25 година; за тим ће декламовати, певати и свирати ученици овог завода. На завршетку ове прославе биће изложени ученички радови од ове године, као и они, који су на светској изложби у Паризу 1889. године награђени златном медаљом. Радови састоје се из слободноручног, акварелног, геометријског, дескриптивног, топографског, орнаменатског и архитектоног цртања, из моделисања у блату и гипсу и скулптуре у дрвету. Београдска реалка, која је скромно али сигурно корачала на путу свога усавршавања, и која је кроз 25 година дала овој земљи много драгоцених снага у разним струкама нашег друштвеног живота, нада се, да ће приликом ове прославе наћи топлог одзива.“

Трговина.

Нови Сад, 28. јуна (10. јула). По извештају горњих новина, цена је шеници, наештанској пијаци све једнако напредна, дочим се код нас не опажа никакве промене. Довоз може се рећи врло је слаб; биће да је отуд, што је свет заузет пољском радњом, но надати се је, да ће за који дан, док се сва летина свезе и сврши, и довоз бити јачи. Дани су лепи и топли, но имали смо два-три дана нешто мало кишице која је попрскала земљу и ваздух мало расхладила и очистила.

Вода у Дунаву непрестано надолази.

Ми бележимо за сад цену са наше житне пијаце без икакве веће промене, као: Шеница стара 7—7 ф. 20 н., шеница нова 6 ф. 60—90 н. Јечам 4 ф. 50—80 н. Зоб 7 ф. 40—50 н. Кукуруз 4 ф. 70—80 новч.

Од неколико дана опажа се на нашој пијаци нова „патлиџана“ у већој количини. Рад је са горњим и иноземским пијацама доста жив. Многи се зелен пасуљ у већим мерама разашиље на горње пијаце. Цена је међу тим целом поврћу и осталим производима доста слаба. Данас се продаје код нас:

Кромпир 2 новч.
Пасуљ зелен 2—3 новч.
Пасуљица сремска 6 ф. 50 н.
Купус 100 главица од 3—5 и 6 ф.
Маст 51—52 фор.
Сланина 51—52 фор.
Свињи 38—39 новч.
Јагњци од 5—8 ф. од пара.

*

Будимпешта, 27. јуна (9. јула). Шеница је била добро нуђена а воља за куповање живахнија. У промету је било 25.000 м. ц. које је са 5—10 н. скупље плаћено. У осталом зрну био је лош промет и са непромењеном ценом. Продавано је: Шеница потиска 1900 м. ц. 79·2 по 8 фор. 35 новч. 200 м. ц. 79 8 фор. 30 новч. 2400 м. ц. 78·4 8 ф. 35 новч. 700 м. ц. 78·5 8 фор. 20 новч., саештанског земљишта 1200 мц. 79 8 ф. 10 н. 100 мц. 76·2 7 ф. 80 н. Бачке шенице 200 м.ц. 77 8 фор. 7½ н. 2100 м.ц. 74 и 2300 м.ц. 73 6 7 ф. 40 н. 1000 м.ц. 73 и 700 м ц. 71·4 7 ф. 35 н. Бечкеречке 650 м.ц. 79·8 8 ф. 1000 м. ц. 75·8 7 ф. 75 н. 2800 м.ц 75·8 7 ф. 75 н. Све на три месеца. Потиска нова шеница 300 м. ц. 83·5 7 ф. 90 н. саештанског земљишта, нова шеница, 200 м. ц. 80 7 ф. 60 н. на три дана.

Термини: Шеница за пролеће 7 ф. 57—59 н., за јесен 7 ф. 17—19 н. Кукуруз за мај-јуни 1891. 5 ф. 21—28 н. за јули-август 5 ф 15 и 17 н. Зоб за јесен 6 ф. 10—12 н. Репица за август-септембар 10 ф. 90—95 новч.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи од 28. јуна.

4% угарска златна рента — — —	102·10
5% „ папирна „ — — —	99·90
Дукати — — — — — — —	5·53
Наполеондори (20 франака) — — —	9 28
Немачке држ. марке — — — —	57·35

Најновије вести.

— Јављају нам из Букурешта: Румунска влада ставила је пријатељским путем Стамбулову до знања, да су се на румунско-бугарској граници појавили силни бугарски емигранти, који као да очекују неки знак, па да пређу бугарску границу. Бугарска као да се налази данас у формалном опсадном стању. Из истог извора дознајемо, да је једна млада девојка у Софији пуцала на Стамбулова из револвера. Да ће ту заиста бити нешто у ствари сведочи и та околност што се у Софији гледи, да се цео тај догађај прикрије, те се тако ни на телеграфски упит из Букурешта није до сада ништа одговорило.

— Из Будимпеште јављају, да се у министарству правде увелико ради на законском нацрту о уважању пороте за неке обичне преступе и злочине. На ту пороту пренела би се и компетенција за штампарске парнице.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ.“

(Стигли 28. јуна у вече.)

Валенција. У провинцији појавило се 13 а у вароши 2 случаја колере.

Лондон. 5000 поштанских послужитеља донело је на своме скупу резолуцију, да ће сутра пре подне отпочети страјковати, ако им се захтеви не испуне. 100 поштанских званичника отпуштено је с тога, што су јуче раденике, који су на пошти привремено испомагали, одвратили од посла.

Мадрид. Митинг либералне странке изјавио је Сагасти, да ће они и на даље потпомагати монархију, борити се за слободу и да се неће спајати са другим странкама. Карлистички листови доносе манифест, који препоручује влади превласт цркве у држави и школи.

Лондон. Јуче је било у Раустриту неколико скупова на којима се агитовало за страјк међу полицијским војницима. Ови за сада још чине своју дужност.

Брисл. Законски нацрт о зајму држави Конго садржи и то одређење. да ће ако Белгија исту државу за 10 година не анектира, камата зајма износити 3·5%.

Ово дрвеће не беше пријатељ брегу. Расрђено окреташе се оно од њега; само кад би га бура присилила, вагнуло би грање према њему и пуштало само мирис својега цвећа.

То непријатељство срдило је брег.

„Зашто ме мрвите!“ запита он.

„Јер ти рађаш нашег најљућег непријатеља, гвожђе, нашега непријатеља, од којега се прави секира, да нас сасече.“

„Лудаци ви“! одговори брег. Ви сте сами, који приправљате себи пропаст, јер да ви не стварате и не храните моћ огња, како би се од мојега гвожђа направила секира!“

Лудост.

Лудост је творац последњу створио, јер се беше доказало, да би људи били без ње делом предобри, делом превећ зли. Она је била прави створ неприлике, постала, кад беху раздељена већ сва добра небеска, кад беху већ свезла наметнута.

Збуњена стајаше она, извржена дражењу и ругању других.

Тада је узме душевност благо за руку и одведе је пред свемогућега. Радовала ћаху за њом и добра и зла својства.

„О ти милостиви!“ рече душевност. „Погледај ево своје најмлађе створење. Она нема ништа, но што је немејавају и ругају јој се. Буди милостив, те подај и њој, што ће јој бити ослонац за њеван опстанак.“

„Ја јој не могу ништа учинити, сви су дарови раздељени“, одговори свемогући. „Али да не отиде без ичега“, рече он после неког размишљања, „даћу јој понешто од дарова, што сам их вама дао, тако, да ће она у вашој врсти бити да богме слабија него ви, али ипак у својој целости јача од најјачега од вас.

Како се најбрже прође кроз свет.

„Како се најбрже прође кроз свет?“ беше питање, које је једном занимало једно друштво.

„Железница“ — поче један, али буде одмах прекинут од једнога:

Железница се не може узети у обзир. Она има много препрека, а што је главно, она не може да прође свуда.

Можда ваздушна лопта („луфтбалон“) опази неко.

„Ту морамо чекати, док буде тако удешена, да се може управљати њоме“, одговори му његов сусед.

„Муља!“

„Добро, само ју морате оседлати.“

„Слабе доцетке!“ говораше сада опет први. „Ја мислим да се у мисли најбрже прође светом, јер што је брже од мисли?“ Ужвајући гледао је он около себе очекујући опће одобравање.

„Чини се само, да је ваша реч истинита“, поче један господин после некога времена оћутног ћутања. „Ипак чини се само, да је тако, али није; ништа не налази у себи саму више препрека него мишљење. Мени се чини, да је најбоље средство, да се прође брзо светом ипак — сваком истину казати, јер тада те не присиљавају нигде да останеш, на супрот, сасвим на супрот!“

Превео: М. П.

Народна просвета.

НАШЕ СРЕДЊЕ И ВИШЕ ШКОЛЕ.

У уверењу, да извештаји појединих завода наших не допиру у народ онолико, колико би требало, ради смо, да под горњим насловом саопштимо нашим читаоцима из приспелих нам извештаја све што је важније, како би они родитељи, који имају дорасле деце за школу, знали у напред какви су заводи, у које су ради да своју децу даду.

Прво нам је до руке дошао:

Извештај о српској великој гимназији у Новом Саду за школску год. 1889—90. (У Новом Саду. Штампарија српске књижаре браће М. Поповића.)

На гимназији овој предавало је течајем 1889—90. школске године 14 учитељских снага. А предавало се на недељу 28 часова у доњој и 30 часова у горњој гимназији — свега 232 часа на недељу. Посепце: посвећено је часова преко недеље науци вере — свега 10, латинском језику — 45, грчком језику — 19, српском језику — 16, мађарском језику — 30, немачком језику — 17, земљопису — 9, историји — 17, природопису — 8, физици — 8, математици — 25, геометричном цртању — 8, филос. ф. пропедевтици — 2, краснопису — 2 и гимнастици — 16 часова. Од главнијих предмета највише је, дакле, часова одређено било латинском језику, затим мађарском, па математици, а најмање природопису и физици. Али кад узмемо у обзир у колико се разреда неки предмет предаје, онда је мало скоро најмање посвећено изучавању српског језика, јер се ни у једном разреду не предаје више од 2 часа на недељу. Држимо, да је овај број и сувише мален за српску гимназију, а по свој прилици да ће то и бити главни узрок слабом успеху ученика у српском језику. Тако н. пр. видимо у последња два разреда (у VII. и VIII. разреду) да је од 44 ученика постигло врло добар успех само њих 5, добар — 18, а довољан — 21 ученик. За српску гимназију заиста слаб успех!

У гимназију се уписало почетком школске године 265, а на крају године полагало испит 247 ученика. Од тих је по вери било православне вере 240, католика 6, евангеличке вероисповести 1; по народности Срба 241, Хрвата 2, Чеха 1, Мађара 2 и Немаца 1. Највише је ученика било из бачке жупаније (88) за тим из краљевине Хрватске и Славоније (69), остали су из Новог Сада, из других жупанија угарских, Србије, Босне и Херцеговине, Црне Горе и других земаља. — Од уписаних је највећи број припадао родитељима реда државних и општинских званичника (88), за тим родитељима реда трговачког и занатлиског (75), па економског (50), родитељи осталих 36 ученика припадаху реду приватних чиновника (4), остале интелигенције (129), послужитељском и надничарском реду (3).

Од 247 ученика оцењено је у владању са оценом добро 124 ученика, са оценом не сасвим по законима 111, а са оценом по законима 12 ученика. У опште половина од укупног броја ученика није потпуно одговорила захтевима школског закона. А посебице: у неким разредима је надполовична већина ученика оцењена лошијом оценом из владања, него са добро. (Н. пр. у I. разреду је од 59 ученика оцењено оценом добро само 26, а остала 33 добила су оцену или не са свим по закону, или по закону; у IV. разреду су од 22 ученика, само 10 њих добили добро из владања; у V. од 27 само 11; у VI. од 19 само њих 8.)

У наукама је од 247 ученика постигло из свију предмета врло добар успех 16 ученика, из свију предмета најмање добар њих 53, из свију предмета најмање довољан 130, из једног предмета недовољан 25, из два 7, из више 16 ученика. Најмањи успех показао је I., III. и V. разред. Успех био у опште доста слаб.

Штипендију је уживало 18 ученика и то: по 250 фор. (из задужбине баронице Јовићке) 2; по 240 ф. (штипендија кнегиње црногорске Милене 1; по 200 ф. (из задужбине Рудолфове) 2; по 175 фор. (задужбина Рудолф.) 1; по 150 фор. (8 из „Атанасијума“, једна од ђурђевачке имовне општине у Беловару) 9; по 126 фор. (из задужбине Стевана Николића и из задужбине Андрије пл. Гвозденчевића) 2; по 120 фор. (из задужбине Рудолф.) 1. — Из прихода светосавских ђачких беседа уживало је припомоћ по 100 фор. годишње 2; по 80 ф. 8 и по 40 фор. 4 ученика. Оних ученика, који су више са приватне стране било у месту или на страни имали какве му драго потпоре, било је само два. Међу бројем досадањих добротвораца не видимо многих и многих н. пр. владику Василијана, Перу Фабрија, Ђоку Ракића, Миту Савића, гостионичаре, Јована Ђорђевића економа и т. д. Шта је томе узрок? Да ли оскудица на све стране? Или ђаци више нису у стању да нађу код новосадских грађана оне пређашње љубави? Или управа није умела да сачува така места својим ученицима?

Мало час споменусмо светосавске ђачке беседе. У свези с њима с похвалом се може споменути нешто, што не доноси само гимназији лепа гласа, него и ученицима користи. А то је неговање једне гране лепих уметности: музике и песме. Светосавске беседе новосатских гимназиста су најлепше и најпосећеније у свој околици. О том се могао уверити свако, које посећивао те забаве. Те забаве нису само гимназији и гимназистима прибавиле лепа гласа, него још сваке године доносе лепу сумицу чиста прихода, од чега се издаје сваке године 12-орици ученика припомоћ: двојици по 100 ф. а осталој 10-орици по 80 фор. годишње. Имање од прихода ових беседа износи за идућу годину 4324 фор. и 84 новч. Највише заслуге око ових беседа припада г. Јовану Грчићу. Не мало не уступају ученици ни у црквеном појању. Гимназисте новосадске спадају у том погледу у једну од првих дружина, тако рећи у целом Српству. Особито је коракнуло црквено појање, од како је обучавање предузео г. Тихомир Остојић, који је уједно и све, што ученици поје удесно у четир гласа. Особито је вредно чути гимназисте на Богојављење и Духове. Тако лепог појања смело тврдимо, није ни једна варош у којој Срби живе, била сретна да чује ове године.

Почетком идуће школске године ступа у живот једна врло корисна установа по здравствено стање ученика на новосатској гимназији. Та установа зове се „Sanitas“ и састоји се у том, што ће одјаком постојати наистој вел. гимназији српској **гимназиски лекар**, који ће се имати да брине за здравствене интересе целе гимназије, т. ј. свиколиких ученика гимназиских свуда и на сваком месту. Према тој установи ће гимназиски лекар двапут у години (на почетку године и течајем месеца марта) прегледати у присуству управитеља и разредног старешине све гимназиске ученике редом, разред по разред; лечиће бесплатно сваг г оболелог ученика; прегледаће станове ученика с јесени и при свакој промени стана, а и иначе кад нађе за нужно и доносиће према потреби предлоге о промени; обилазиће више пута у години и кад нађе за добро поједине ученике, распитивати за њихово здравствено стање, храну, чистоћу, умни и телесни рад; имаде присуствовати што чешће на часовима гимнастике и предаваће ученицима хигијену по учевном плану, који је одредило кр. уг. министарство за државне гимназије. (Према томе гимназиски лекар постаје чланом професорске колегије и имаће за сад 200 фор. награде). Сваки пак ученик без разлике плаћа по тој установи годишње по 3 фор., а за то га у случају болести, исти гимназиски лекар бесплатно лечи, а исто тако добија бесплатно све нужне лекове и друге ствари, које исти лекар препише и препоручи.

Држимо да уз ово, што до сад наведосмо о тој установи, није нужно више говорити, колико је благодетна ова установа.

Пре но што завршимо морамо споменути нешто, што наравно не стоји у извештају, али што је за неколико година већ јасно изашло на видело и што није добро. То је странчарска болест, од које пате осим врло малог изузетка сви наставници на овој гимназији. Они се наиме не старају само о владању и успевању својих ученика, него и да их придобију за ону политичку партију, којој сами припадају. Не само ван школе, него и у разредима се отворено нападају и бране поједине политичке партије и према томе су и ученике поделили у два табора, па се према њима са свим неједнако владају. Ако су само мало назрели, или шта више само сумњају, да један или други нагиње можда овој или оној политичкој струји, па се та њима не свиди, онда тешко томе. И не само да ту пате, него и они чији су родитељи политички противници истих професора. Дозволићемо и одобрићемо, да се ваља умиривати и стишавати ону бујну младачку ватру, опомињати и упућивати, да мирно посматра и прати развитак у свету у опште, и рецимо политици напосе, па да у своје време на основу стечена искуства у историји и животу, прихвати оно, што јој се допада; али да према ученицима заузима странчарски положај, то никако одобрити не можемо, јер то не може добрим плодом уродити.

*

Идућа школска година (1890—91.) почеће 1. септембра по рим. кал. Уписивање за ту годину почеће 30. августа. Ученици који први пут у гимназију ступају, морају исказати сведоџбом, да су свршили главну основну школу, а сваки ученик без разлике, кад дође да се упише има донети собом сведоџбу школску од последње године, крштено писмо и сведоџбу, да је у смислу XXII. зак. чл. од год 1887. накламљен. — Од школарине могу бити опроштени само они, који докажу сведоџбом сиромаштва, да су сиромашни и сведоџбом школском, да се добро владају и добре успевају.

Одговори уредништва.

Г. Н. М. Ваш чланак „Словенски народи и мађарска државна идеја“ добар је и развија потпуно правилне мисли. С теоријским делом његовим потпуно се слажемо и у том је духу више чланака у „Застави“ већ и изашло; али се са практичним Вашим предлозима засада неможемо сложити. Не споримо ми никако значај услуга, кога би могли народу српском и хрватском учинити ваши предлози, кад би се у праксу увели, али томе, као што и сами велите, многе и замашне препреке на путу стоје. Не омаловажавамо ми ни могући благотворни уплив „словенских друштава“ као утук „мађарским културним друштвима“, но ви ипак уплив тај прецењујете. Главни наши — и ако нехотични — савезници, који нам највеће услуге чине, то су неспремни, самовољни и окрути наши политички чиновници. Омраза, коју они шире самовољом својом, отпор, који они тиме изазивају најсигурнији нам је обранбени савезник. Опасни противници наши и прави носиоци „мађарске државне идеје“ то су савесни и обљубљени чиновници или глатки претстојници и вел. жупани à la Буде Будисављевић; но ти су у Угарској ретке тице, а у напредњачкој садашњој „уставној“ ери у Хрватској то су праве беле вране, докле год су у Хрватској главни носиоци „државне идеје“ чиновници сорте Ковачевића, Ђорђевића, Николића, Морфија, Милића, Јукића и т. д. дотле немамо ни најмање повода бојати се, да ће дрва „мађ. државне идеје“ у небо допирати. Ни највећа енергија, ни најдурашнија воља бана Хедерварија, па ни највећа попустљивост верног и одабраног му сабора неће ни за јоту овај одношај пореметити нити одвратност и отпор народа према њојзи смањити. Самовоља и тиранија наших политичких чиновника, то нам је сада — а по свој прилици и за дуго времена — најсигурнији савезник и најбоља обрана. Братско поздравље!

Жеравици Рајку. Прво се прима, а за оно друго јако нам је жао. Још у уторак смо га добили с друге стране, и тако поред свих ваших привилегија — оде у кошар. Примите од нас израз кондоленције.

Т. Б. Нека и Вас утеши судба других. Беше већ у штампи, кад смо га примили.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

ИЗИШЛА ЈЕ ИЗ ШТАМПЕ КЊИГА:

ГЛАВНА РАСПРАВА

ЈАШЕ ТОМИЋА

ЗБОГ ТУЦИНДАНСКОГ ДОГАЂАЈА.

(ПО СТЕНОГРАФСКИМ БЕЛЕШКАМА.)

Прештампано из „Заставе.“

Ова књига је II¾ табака велика, а цена јој је 30 нов., са поштарином 35 нов. и може се у уредништву „Заставе“ добити.

ИЗАШЛА ЈЕ ИЗ ШТАМПЕ КЊИГА:

TOMITS JASA BÜNPÖRE

VÉGTÁRGYALÁS

az ujvidéki kir. Törvényszék előtt

1890. martius hó 10—13-án.

(Hiteles gyorsirászati feljegyzések után.)

Ова је књига на 12 табака велике осмине штампана а цена јој је само **60 новч.**, са поштарином **70 новч.** и може се у уредништву „Заставе“ добити.

ИЗ ПРОШЛОСТИ НАШИХ „ВОЂА“.

(Сабор невера. — Воће невере. Да им запушимо уста.)

Од Јаше Томића.

Прештампано из „Заставе“.

Може се добити у уредништву „Заставе“. Цена је 30 нов.

СЛИКА

ДРА СВЕТОЗАРА МИЛЕТИЋА

са сином му

СЛАВКОМ

може се лепо израђена на фином картону добити.

Цена по комаду 1 фор., са поштарином 1 фор. 20 новч.

Поруке без новаца не уважавају се.

Срп. штампарија др. Св. Милетића.

РЕД ВОЖЊЕ

путничких лађа, важи од 8. (20.) марта 1890. до даље наредбе.

Из Новог Сада у Сланкамен, Тител: дневно у 5¼ сах. после подне осим уторника.

Из Новог Сада за потиске станице: недељом и четвртком у 5¼ сах. после подне.

Из Новог Сада у Београд: дневно у 5¼ сах. после подне осим уторника.

Из Новог Сада у Оршаву: средом, петком и недељом у 5¼ сах. после подне.

Из Новог Сада у Будимпешту: понедељником, четвртком, суботом у 10½ сах. пре подне.

Из Новог Сада у Мухач: дневно у 10½ сах. пре подне осим уторника.

У Новом Саду 8. (20.) марта 1890.

АГЕНЦИЈА.

РЕД ПЛОВИДБЕ

помесног пароброда „Нимфе“ од 21. маја о. г.

ИЗ КАМЕНИЦЕ У НОВИ САД:
Пре подне 4, 6, 8, ¾10 сати.
После подне 2, 4, 6, ½8 сати.

ИЗ НОВОГ САДА У КАМЕНИЦУ:
Пре подне 5, 7, 9, 11 сати.
После подне 3, 5, ½7, ¾8 сати.

Каменица, 21. маја 1890.

ПОДУЗЕЋЕ.

РЕД ВОЖЊЕ

ЖЕЉЕЗНИЧКИХ ВЛАКОВА

ВАЖИ ОД 20. МАЈА (1. ЈУНА) 1889.

Из Будимпеште за Београд:

Километара	СТАНИЦЕ.		Мутњевити влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Будимпешта	полази	2.35	2.40	8.00	9.40	—
175	Субатица	„	5.50	6.26	1.46	5.24	—
	Шандор	„		—	—	5.33	—
	Верушић	„		—	—	5.49	—
193	Чантавир	„		—	2.11	6.16	—
	Зобнатица	„		—	—	6.26	—
207	Топола	„		6.59	2.34	6.48	—
	К. Хеђеш	„		—	—	7.12	—
223	Х. Фекетехеђ	„		7.16	2.56	7.20	—
234	Врбас-Кула	„		7.30	3.16	7.46	—
246	Стари Кер	„		7.44	3.34	8.15	—
	К. Алпар	„		—	—	8.25	—
260	Кисач	„		—	3.51	8.38	—
276	Нови Сад	„	7.40	8.21	4.19	9.17	—
279	Петроварадин гр.	„		—	4.25	9.25	—
281	Петроварадин	„		8.29	4.32	9.33	—
286	Карловци	„		8.37	4.41	9.47	—
296	Чортановци	„		—	4.59	10.09	—
300	Бешка	„		—	5.07	10.20	—
310	Инђија	„		9.05	5.21	10.38	—
318	Стара Пазуа	„		9.15	5.38	11.00	—
326	Нова Пазуа	„		—	5.50	11.15	—
332	Батајница	„		—	6.00	11.28	—
347	Земун	„	8.59	9.45	6.20	11.55	—
359	Београд	„	9.09	10.05	6.45	12.30	—

(Километара: сваке уторника и петка)

Из Београда за Будимпешту:

Километара	СТАНИЦЕ.		Мутњевити влак (Orient-Express)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Београд	полази	3.02	5.30	8.25	3.25	—
12	Земун	„	3.12	6.11	9.00	4.01	—
27	Батајница	„		—	9.19	4.33	—
34	Нова Пазуа	„		—	9.30	4.48	—
41	Стара Пазуа	„		6.42	9.43	5.05	—
49	Инђија	„		6.52	10.01	5.31	—
60	Бешка	„		—	10.19	5.56	—
64	Чортановци	„		—	10.27	6.06	—
73	Карловци	„		7.20	10.46	6.30	—
78	Петроварадин	„		7.27	10.56	6.43	—
81	Петроварадин гр.	„		—	11.02	6.51	—
83	Нови Сад	„	4.43	7.43	11.16	7.19	—
100	Кисач	„		—	11.38	7.58	—
	К. Алпар	„		—	—	8.10	—
112	Стари Кер	„		8.13	11.55	8.22	—
125	Врбас-Кула	„		8.28	12.18	8.51	—
136	Х. Фекетехеђ	„		8.40	12.36	9.14	—
	К. Хеђеш	„		—	—	9.20	—
152	Топола	„		8.57	1.02	9.47	—
	Зобнатица	„		—	—	10.02	—
166	Чантавир	„		—	1.21	10.13	—
	Верушић	„		—	—	10.23	—
	Шандор	„		—	—	10.40	—
185	Субатица	стиже	6.30	9.32	1.45	10.50	—
	Субатица	полази	6.38	9.46	2.25	11.28	—
359	Будимпешта	стиже	10.05	1.25	7.30	6.40	—

(Километара: сваке среде и суботе)

НАПОМЕНА. Црним словима штампани сати и минути значе ноћно доба и то од 6 сати у вече до 5 сати 59 минута ујутру.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Потписана општина потребује једну учитељицу за I., II. и III. разред српске основне школе; плата годишња у готову новцу 480 фор., за стан и огрев 120 фор.

Учитељици спада у дужност поред школских предмета, обучавање ученица у женском ручном раду а такођер и обучавају песмама и декламацијама при св. савској беседи.

Која се жели овога места примити, имаде молбу и сведочбе најдаље до 10. јула о. г. подписаној општини послати.

У Брчком 3. јуна 1890.

Српске православне црквено школ. општине
перовођа — председник
Јевто Костић. 3—3 — Лука Митровић.

МЕШОВИТА ТРГОВИНА

БОГОЉУБА ЈОВАНОВИЋА

У ЕЛЕМИРУ

потребује једног млађег спомоћника и једног шегрта, који говоре немачки и мађарски. Срби имају првенство. 2—2

МЕШОВИТА ТРГОВИНА

ПАЈЕ АНДРИЈЕВИЋА

У РУМИ

потребује једног шегрта, који може одма ступити. 3—3

Власник и издавалац Славко Свет. Милетић. — Одговорни уредник Васа Милутиновић. — Српска штампарија дра Светозара Милетића.